

Cemiyetler kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 14/VII/1938 - Sayı : 3959)

No.
3512

Kabul tarihi
28 - VI - 1938

Birinci fasıl

Umumî hükümler

BİRİNCİ MADDE — Kazanç paylaşmaktan başka bir maksadla ikiden ziyade şahsın bilgilerini ve faaliyetlerini devamlı bir şekilde birleştirmek suretile vücade gelen cemiyetler bu kanun hükümlerine tâbidir.

Cemiyetler, teşekkül ettikten sonra hükmî şahsiyet sahibi olurlar.

İKİNCİ MADDE — Her cemiyetin bir ana nizamnamesi vardır. Bu nizamnamenin aşağıdaki hususları ihtiva etmesi şarttır :

I - Cemiyetin adı ve merkezi,

II - Cemiyetin mevzuu ve gayesi,

III - Müessis azaların öz ve soy adları, meslek veya sanatları, ikametgâhları ve tabiiyetleri,

IV - Cemiyete girmek ve cemiyetten çıkmak için konan şartlar,

V - Cemiyet şubelerinin nasıl tesis, idare ve temsil edileceği ve salâhiyetlerinin derecesi,

VI - Cemiyet umumî heyetinin ne yolda kurulacağı ve şubelerinin ve azalarının nasıl temsil edileceği,

VII - Umumî heyetin vazifeleri, salâhiyetleri, davet tarzı ve alınan kararların cemiyet azalarına ve başkalarına ne suretle bildirileceği,

VIII - İdare heyetinin ne suretle seçileceği, salâhiyeti ve aza adedi,

IX - Yılda 120 lirayı geçmemek üzere cemiyet azalarının verecekleri aidat miktarı,

X - Hesabların ne suretle teftiş ve murakabe edileceği,

XI - Ana nizamnamenin ne yolda değiştirileceği,

XII - Cemiyetin feshi halinde mallarının tasfiye şekli.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Cemiyetlere aza olacakların medenî haklara sahip ve on sekiz yaşını bitirmiş bulunmaları lâzımdır. Ancak siyasî cemiyetlere aza olabilmek için mebus seçmek hakkını haiz olmaları şarttır.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Cemiyetler, mahallin en büyük mülkiye âmirine ana nizamnamesinden iki nüshası ilişik olarak verilecek bir beyanname ile teşekkül etmiş olur.

Siyasî cemiyetlerle birden ziyade vilâyetlerde faaliyet gösterecek cemiyetlerin ana nizamnameleri ve beyannameleri Dahiliye vekâletine verilir.

Bir cemiyetin faaliyete geçebilmesi için ana nizamnamesinin verildiği mülkiye makamlarınca tescil olunduğuna dair birvesika alınması şarttır.

BEŞİNCİ MADDE — Vesika istihsal eden cemiyet bir ay içinde :

a) Adını, merkezini, ikametgâhını ve ana nizamnamesini,

b) İdare heyeti azalarının öz ve soy adlarını, meslek ve sanatlarını ve ikametgâhlarını;

İki gazete ile ilân ettirmeğe mecburdurlar.

ALTINCI MADDE — Cemiyetler aşağıda yazılı defterleri tutarlar:

a) Aza defteri: Cemiyete girenlerin hüviyetleri, cemiyete girim tarihleri, aylık veya yıllık para taahhüdüleri bu deftere yazılır.

b) Karar defteri: İdare heyetinin kararları tarih ve numara sırasile bu deftere yazılır ve kararların altı azaların imzaları ile tasdik olunur.

c) Gelen ve giden evrak defterleri: Gelen ve gönderilen evrak tarih ve numara sırasile bu defterlere kayid ve gelen evrakın asılları ve gönderilen evrakın müsveddeleri bu tarih ve numaralar altında dosyalarında hıfzolunur.

d) Varidat ve sarfiyat defterleri: Cemiyet namına alınan bütün paraların alındıkları ve sarfolunan paraların da verildikleri yerler sarih olarak bu defterlerde gösterilir.

Cemiyetler, varidatını dip koçanlı ve müselsel numaralı makbuz mukabilinde alırlar ve masraflarını müsbit evrak mukabilinde yaparlar ve makbuz dip koçanlarını ve müsbit evrakı saklarlar.

e) Bilânço ve hesabı katği,

YEDİNCİ MADDE — Cemiyetler Dahiliye vekâletinin müsaadesile birlikler meydana getirebilirler. Bu birlikler ayrı bir cemiyet mahiyetinde olup kuruluş şartları Dahiliye vekâletinin müsaade emirnamesinde tesbit ve ana nizamnamelelerinde tasrih ve tafsil olunur.

SEKİZİNCİ MADDE — Memleket dışında Türk yurddaşları tarafından tesis edilecek cemiyetlerin ana nizamnamelerinin tasdikli iki nüshasını bir idare heyetile cemiyet aza ve mümessillerinin hüviyetlerini gösterir bir listenin cemiyetin bulunduğu yerdeki ve yoksa en yakındaki Türkiye konsolosluklarına verilmesi mecburidir.

Bu cemiyetler, idare heyetinde vuku bulacak değişiklikleri ve yeni girecek azanın da hüviyetlerini konsolosluklara bildirirler.

İkinci fasıl

Memnu hükümler

DOKUZUNCU MADDE — Mevzu ve gayeleri aşağıda yazılı hususlara aid olan cemiyetlerin teşkili yasaktır:

a) Devletin mülkî bütünlüğünü bozmağa çalışan,

b) Teşkilâtı esasiye kanununun 2 nci maddesinde yazılı Devlet rejimine aykırısı maksad ve gaye güden,

c) Emniyet ve asayişe ve umumî adab ve ahlâka ve gayesi kanunlara uymayan,

d) Siyasal ve ulusal birliği bozan,

e) Din, mezhep ve tarikat esaslarına dayanan,

f) Yerlilik ve yabancılık gibi yurddaşlar arasında ayrılık uyandıran,

g) Her ne şekil ve ne nam altında olursa olsun muntakavî maksad güden veya unvan taşıyan,

h) Aile, cemaat, ırk, cins ve sınıf esasına veya adına dayanan,

İ) Gizli tutulan gayesini saklayan.

ONUNCU MADDE — Merkezi yurd dışında olan bir cemiyetin Türkiyede şubesi açılmaz. Arsiulusal maksadlarla cemiyet kurulamaz.

Ancak milletler arasında beraberlik yapmakta fayda mülâhaza edilen cemiyetlerin Türkiyede kurulmasına veya kurulu olanların yurd içinde şube açmalarına İera Vekilleri Heyeti kararile izin verilebilir.

Bu cemiyetler ve şubeler lüzumunda İera Vekilleri Heyeti kararile fesih ve tasfiye edilir.

ON BİRİNCİ MADDE — Cemiyetler, askerliğe hazırlayıcı talim ve terbiye işleriyle meşgul olmazlar. Ancak İera Vekilleri Heyeti bu işlerden bir kısmı ile meşgul olabilmek salâhiyetini münasib gördüğü cemiyetlere verebilir.

ON İKİNCİ MADDE — Devlet, hususî idareler ve belediyelerle Devlete bağlı kurumlardan hizmet karşılığı maaş veya ücret alanlar buldukları işin sıfat ve mahiyeti ile cemiyet kuramazlar.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Talebe cemiyetleri her ne şekilde olursa olsun siyasetle iştigal edemezler. Bu cemiyetler buldukları mekteb ve müesseselerin idarelerine karşı bir harekette bulunamazlar.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Türklerin bu kanuna göre teşkili memnu olan cemiyetleri Türkiye dışında kurmaları ve kurulmuş olan bu kabîl cemiyetlere girmeleri memnudur.

ON BEŞİNCİ MADDE — Siyasî partilerden başka cemiyetler birden fazla mevzu ile uğraşamazlar.

ON ALTINCI MADDE — Bir cemiyet (Cümhuriyet) ve (Millî) unvanlarını İera Vekilleri Heyeti kararile kullanılabilir.

ON YEDİNCİ MADDE — Cemiyetler, ikametgâhlarıyla gayeleri için zarurî olanlarından başka gayrimenkullere tasarruf edemezler. Cemiyetler bağışlama ve vasiyet suretile uhdelerine intikal eden gayrimenkulü Hükûmetin tayin edeceği müddet içinde paraya çevirmeğe mecburdur.

İera Vekilleri Heyeti kararile bazı cemiyetlere ihtiyaçlarından fazla gayrimenkullere tasarruf etmek salâhiyeti verilebilir.

Üçüncü fasıl

Umumî heyetler ve idare heyetleri

ON SEKİZİNCİ MADDE — Aşağıda yazılı hallerde umumî heyet içtimaa davet edilir:

- a) Ana nizamnamesinde yazılı sebeblele,
- b) Cemiyet azasının en az beşte birinin talebile.

ON DOKUZUNCU MADDE — Umumî heyet içtimasına nizamnamesine göre bulunması lâzımgelen azalar çağrılır ve en az üç gün önceden içtimanın günü, saati, yeri, ruznamesi en az iki gazete ile ilân olunur ve Hükûmete bildirilir.

YIRMİNCİ MADDE — Umumî heyetin içtimâî, ilân olunan ve Hükûmete bildirilen gün ve saatte ve muayyen yerde yapılır.

İçtima geri bırakıldığı takdirde en az üç gün evvel aza yeniden çağrılır ve geri bırakılma sebeblelerle yeni içtimanın tarihi ve yeri ruzname ile beraber iki gazete ile ilân olunur ve Hükûmete bildirilir.

Umumî heyet içtimasının birden ziyade geri bırakılması caiz değildir.

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Umumî heyette yalnız ruznameye konan mad-

deler müzakere olunur. Ancak mevcut azanın en az yirmide biri tarafından müzakeresi istenen maddelerin ruznameye konması mecburidir. Kararlar mevcut azanın ekseriyetile verilir. Her azanın yalnız bir reyî vardır.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Aşağıda yazılı hususlara umumî heyet tarafından karar verilir :

- a) Ana nizamnamenin tadili,
- b) Hesabların tedkiki,
- c) Bütçenin tasdikı,
- d) Cemiyetin feshi.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Umumî heyet içtimaı reis veya varsa vekili, yoksa idare heyeti reisi tarafından açılarak içtima nisabı anlaşılma üzere yoklama yapıldıktan sonra aza arasından bir reis ile reis vekili ve lüzumu kadar kâtib seçilir.

İçtima bu suretle seçilen reis veya reis vekili tarafından idare olunur. Zabıt ve yazı işlerini de kâtibler idare eder.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Umumî heyetin müzakere zabıtları reis ve reis vekilleri ve kâtibler tarafından imzalanarak saklanır.

Umumî heyet kararları da ayrıca karar halinde yazılarak aynı suretle imza edilip saklanır.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Umumî heyet içtimasında idare heyetine seçilecek azanın hüviyetleriyle ana nizamnamede yapılacak değişikliklerin bir hafta içinde o yerin en büyük mülkiye âmirine bildirilmesi mecburidir.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Cemiyetlerin merkez idare heyetleri üç zatten az olamaz. Bu heyetler resmî ve hususî işlerde cemiyeti temsil eder. İdare heyeti kendi azasından bir veya bir kaçına temsil salâhiyeti verebilir.

İdare heyeti her yıl o yıl içindeki muameleleri, hesapları ve gelecek yıla aid bütçeyi umumî heyetin tasdikına arz etmeğe mecburdur.

Ancak ana nizamnamesine göre Umumî heyeti bir kaç yılda bir toplanan cemiyetlerde idare heyetleri, yukarı fıkrada yazılı mecburiyeti geçen ve gelecek içtima devresine aid olmak üzere ifa ederler.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Bir cemiyetin kendi kendine feshine karar verebilmesi için ana nizamnamesine göre toplanacak olan Umumî heyet azalarının en az üçte ikisinin huzuru şarttır.

Bu suretle ekseriyet hâsıl olmadığı takdirde ikinci defa içtima için yirminci maddeye göre aza davet edilir. Bu davet üzerine toplanacak azanın sayısı ne olursa olsun feshi keyfiyetinin müzakeresi caizdir.

Ancak bu suretle yapılan içtima ve müzakere sonunda fesih hakkında verilecek kararın da mevcut azanın üçte iki reyile ittihaz olunması şarttır.

Cemiyetin feshi hakkında müzakere ve karar vermek üzere toplanacak umumî heyetlerde 31 nci maddede yazılı Hükûmet komiserinin hazır bulunması şarttır. Fesih hakkında umumî heyetce verilecek kararların mahallin en büyük mülkiye âmiri veya dördüncü maddede yazılan cemiyetlerde Dahiliye vekâleti tarafından tasdik olunması lâzımdır.

Fesih kararı yukarıki fıkrada yazılı makamlara tasdik edilmeyen cemiyetlerin idaresi bu kanuna göre yeni bir idare heyeti kuruluncaya kadar Hükûmet komiserinin nezareti altında bulundurulur.

Dördüncü fasıl*Teftiş ve murakabe*

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Cemiyetlerin muameleleri, defterleri ve hesapları mahallî Hükûmet tarafından her zaman teftiş ve tedkik edilebilir.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Zabıta, cemiyetlerin merkez ve müesseselerine mahallin en büyük mülkiye âmirinden verilen ve istenildiği zaman ibraza mecbur olduğu yazılı emri hâsıl olarak her zaman girmeye salâhiyetlidir.

OTUZUNCU MADDE — Mevzuları itibarile hususî murakabeye tâbi tutulmuş olan cemiyetler üzerinde aid olduğu makamların murakabesine müteallik hükümler bakidir.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Cemiyetlerin umumî içtimalarında mahallî Hükûmet lüzum görürse bir Hükûmet komiseri bulundurur.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Fesih kararlarının tatbikatı Hükûmet komiserinin kontrolü altında yapılır.

Beşinci fasıl*Ceza hükümleri*

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Dördüncü ve beşinci maddeler hükümlerini yerine getirmeyen cemiyetler mahallin en büyük mülkiye âmirinin emrile faaliyetten menolunur ve mevcut malları muhafaza altına alır.

Bu suretle faaliyette bulunanlar hakkında hareketleri daha ağır cezayı müstelzim bir suç olmadığı takdirde Türk ceza kanununun 526 nci maddesi hükmü tatbik edilmek üzere kanunî takib yapılır.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Ana nizamnamesindeki mevzu ve gayesi haricinde işlerle meşgul olan cemiyetlerin tescil vesikaları bu vesikaları veren makamlarca geri alınarak faaliyetten menolunur. ve mevcut malları muhafaza altına alınır ve alâkalılar hakkında yukarıki madde hükümleri dairesinde kanunî takib yapılır.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — 9, 10, 11, 12, 13, 14, 23 ve 25 nci maddeler hükümlerine aykırı harekette bulunanlar Türk ceza kanununa göre bu fiilleri ayrıca bir suç teşkil etmediği takdirde bir seneye kadar hafif hapis veya 10 liradan 200 liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılır.

OTUZ ALTINCI MADDE — Cemiyetlerin merkezlerinde ve müesseselerinde her nevi silâh bulundurmamak memnudur. Ancak avcılık ve spor cemiyetlerinde meşguliyetlerinin icab ettirdiği silâhları cemiyetin faaliyetine vesika veren makam ve 11 nci maddede yazılı cemiyetlerde talim ve terbiye için lüzumu olan silâhlara İcra Vekilleri Heyeti izin verebilir. İzin kâğıdında bulundurulacak silâhların einsi, nevi ve miktarı açıkça yazılır.

Cemiyet ve merkez müesseselerinde izin almadan silâh bulunduranlar Türk ceza kanununun 264 nci maddesinde yazılı silâhlardan ise altı aydan üç seneye kadar ve bunlardan başka silâhardan ise bir haftadan atı aya kadar hapis cezasile cezalandırılırlar.

Altıncı fasıl

Müteferrik hükümler

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Bir cemiyetin umumî menfaatlere hâdim cemiyetlerden sayılması, Devlet şûrası kararile İcra Vekilleri Heyetince tasdik olunmasına bağlıdır.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Türkiye Kızılay cemiyeti, arsiulusal mukavelelerle taayyün etmiş bulunan mahiyet ve vaziyet dairesinde tanzim edilen ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik edilmiş bulunan ana nizamnamesine ve hususî kanunların verdiği vazife ve salâhiyetlere göre idare edilir.

Türk hava ve Türk çocuk esirgeme kurumları, İcra Vekilleri Heyetince tasdikli ana nizamnamelerine ve kanunların kendilerine verdiği vazife ve salâhiyetlerle idare olunur.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Bu kanunun neşri tarihinde mevcut bulunan hayrî, dinî, içtimaî, sıhhî tedrisî ve terbiyevî kültürel ve kültüel Türk müesseseleri bu kanun hükümleri dairesinde teşkil edilecek cemiyetler tarafından idare olunur.

Bu suretle teşekkül etmiş cemiyetler tarafından idare edilen müesseselere Devletçe icabı halinde yardımda bulunulur.

KIRKINCI MADDE — 3 ağustos 1325 tarihli cemiyetler kanunu ile 15 teşriievvel 1339 ve 20 kânunuevvel 1339 tarih ve 353 ve 387 sayılı kanunlar ve bu kanuna aykırı bütün hükümler ve taamüller kaldırılmıştır.

MUVAKKAT MADDE — a) Bu kanunun neşri tarihinde müesses cemiyetler ve müesseseler en çok bir sene içinde kendi tesekküllerini bu kanun hükümlerine uydurmağa mecburdurlar.

b) Bu kanunun neşri tarihinde mevcut ve müesses cemiyetlerin tasarrufları altında bulunan gayrimenkuller üzerinde her türlü tasarruf hak ve salâhiyetleri baki olup 17 nci madde hükmü dışında tutulur.

KIRK BİRİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

KIRK İKİNCİ MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

7 temmuz 1938

<i>Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	29 - VI - 1938 ve 1/61
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	7 - VII - 1938 ve 4/571
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 1 64 26 338,412:417